

Vi trenger et nytt økonomisk system

Taler

Joakim Møllersen

Dato

20 februar 2020

Sted

Kulturhuset, Oslo

Omstendigheter

Lansering av rapporten "Hvorfor vi trenger et nytt økonomisk system"

1 Vi er omgitt av konkurranse. Det kan være fint det, noen ganger. Å spille en fotballkamp. Å være med på quizlaget. Tap og vinn med samme sinn gir mening i slike sammenhenger. På arbeidsmarkedet er det noe helt annet. Man kan ikke ta nederlaget med et smil når man plutselig ikke har et trygt levebrød.

5

Hva om hjørnesteinsbedrifta på hjemplassen din legges ned fordi strømprisene gikk opp en dag? Om callingssenteret flyttes fordi det har styret bestemt at er mest rasjonelt? Om hjemmehjelpa du jobber for settes ut på anbud og vil ha nye ansatte?

10

Fram med brystkassa, ut med albue, opp så tidlig på morgenen som overhodet mulig. Her skal det konkurreres! Kanskje er du heldig. De vil beholde deg, men du får dårligere lønn, dårligere pensjon og må løpe fortere.

15 Men hvis alle står tidligere opp, løper fortere, og albuer seg fram, så blir det bare mindre søvn, mindre tid og mindre omsorg for hverandre.

Den allestedsnærværende konkurransen er ikke en naturkraft, slik den ofte framstilles. Den er menneskeskapt. Den er en konsekvens av et økonomisk system. Skapt av mennesker. Opprettholdt av mennesker.

20

Ekspander eller dø, synger Raga Rockers. Det er ikke bare ei rockelåt, men loven for kapitalen som helhet og for hver enkelt kapitalist. Her er utgangspunktet for konkurransen. For vi har et produksjonssystem hvor vi settes opp mot hverandre. Kapitalist mot arbeider. Kapitalist mot kapitalist. Arbeider mot arbeider. For vi må jo bli enda mer konkurransedyktige, alle som én.

25

Ekspansjonsbehovet er rota til den økende ulikheta, slik Thomas Piketty har
30 vist.

Vi ser at den økonomiske veksta i seg sjøl ikke er tilstrekkelig. Kapitalismens
klamme hand griper over stadig nye samfunnsområder og deler av verden.
Naturen må gi tapt for vindmøller, gruver og lakseoppdrett. Bestemor legges ut
35 på anbud, søppeltømming har blitt et lukrativt marked og snart har 600.000
nordmenn privat helseforsikring. Ei tolvdobling på ti år. Ta vare på deg sjøl,
fordi samfunnet, det finnes snart ikke lenger.

Men det vet vi jo at det gjør. Mennesket er et veldig sosialt vesen. Når andre er
40 triste, blir også vi lei oss, på samme måte som vi blir glade vi ser andre le. Vi har
det i oss å hjelpe hverandre. Vi søker i lag. Og alt av det aller vakreste mennesker
skaper, det skaper vi sammen med andre.

Vi har blitt vant med et produksjonssystem hvor vi 40 timer hver uke knapt har
45 noen medbestemmelse. Hvor voksne mennesker beordres til hva de skal gjøre og
hvordan de skal gjøre det. I dag tjener verdens rikeste pengene sine på en
overvåkning som for få år sia ville framstått som den reineste fantasi, og dystopi.
Vi har sett hvordan dette brukes for å manipulere folk, ikke bare til å kjøpe ting
de ikke trenger, men til å støtte opp om mørke politiske krefter. Det er neppe
50 noe som ville skjedd om arbeiderne sjøl fikk bestemme over sin arbeidsplass og
sine arbeidsoppgaver. Ei heller ville det blitt produsert så mange bomber, så mye
olje og så mye meningsløst ræl.

Men det er resultatet når vekst kommer først og alt annet kommer i andre rekke.
55 Vi kan ikke vokse oss til mindre forbruk. Vi kan ikke konkurrere oss til å ta vare
på naturen.

Jeg skal ikke si hvordan et annet økonomisk system enn kapitalismen vil se ut.
Men hvis vi kan produsere ut fra våre felles behov, basert på våre felles
60 avgjørelser og ikke ut fra de individuelle behovene og avgjørelsene til de få som
eier nesten alt, ja da kan vi også skape et samfunn basert på solidaritet. Hvor
naturen ikke er en ressurs til utnyttelse, men en del av oss og hvor vi er en del av
den.

65 I dag holder vi oss sjøl i lenker i et fangenskap av konkurranse. Men vi kan fri
oss. Vi kan nærme oss et samfunn av mer omsorg, og ja, jeg sier av mer

kjærlighet.

70 Det finnes fabrikker hvor alle vasker toalettene og alle tar
investeringsavgjørelser. Hoteller hvor alle arbeidere er medeiere, og de er alle
med på budsjettplanlegginga. Det finnes jordbrukssamfunn hvor all jord og alt
den gir tilhører alle. I dag er dette eksempler på små øyer av samhold i et hav av
individualisme. Under kapitalismen er hver dag for disse en kamp mot
75 oversvømmelse.

Dette handler om mer enn at, som det heter i sangen, «det ska vær like fint å
jobbe som å danse». 200-300 år med kapitalisme har ført oss dithen at
sivilisasjonen trues av global oppvarming, og menneskeheta står i fare på grunn
80 av atomtrusselen.

Kan hende det gjelder å redde vår jord. Dåkker e alle sammen kalt!

85 **Kilde**
www.attac.no

URI
<https://www.virksommeord.no/tale/vi-trenger-et-nytt-okonomisk-system>

90

95

100

105